

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Olsene, Grote Steenweg

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 33

ONDERDEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE
BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2018

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Administratieve fiche	3
1.2	Omkadering van het onderzoek	4
2	GEMOTIVEERD ADVIES	5
2.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	5
2.2	Impactbepaling van de geplande werken	5
2.3	De waardering van de site	6
2.4	Bepaling van de maatregelen	7
3	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	8
3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	8
3.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	8
3.3	Onderzoekstechnieken	9
3.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	9
3.5	Randvoorwaarden.	9
4	BESLUIT	10
5	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	12
6	LIJST VAN FIGUREN.....	13

1 INLEIDING

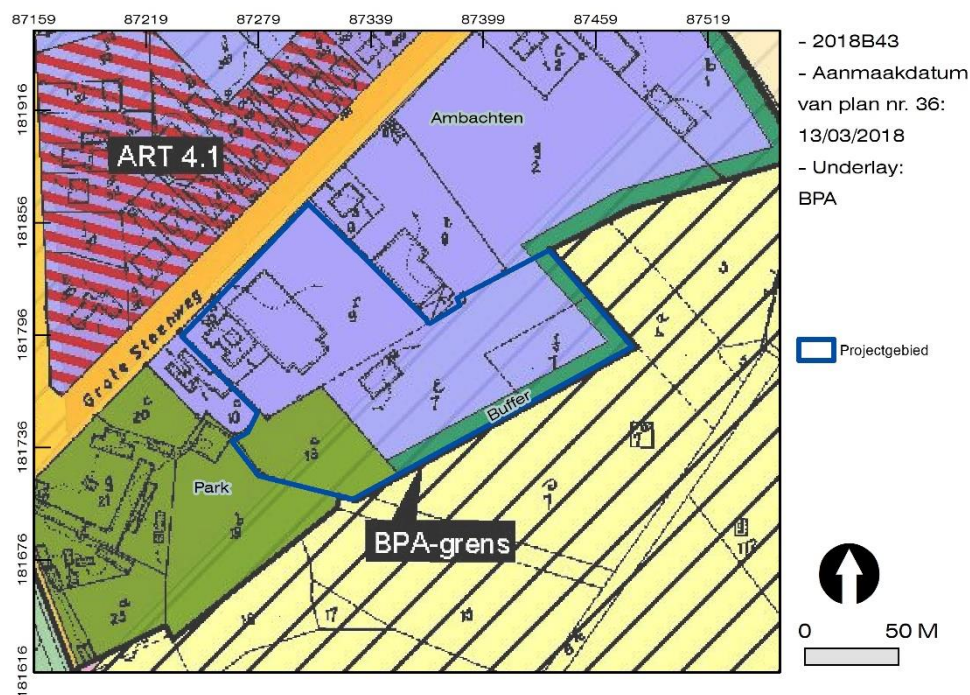
1.1 Administratieve fiche

Projectcode Onroerend Erfgoed	2018B43
Projectgebied	Olsene, Grote Steenweg
Grootte onderzoeksgebied	6144,47 m ²
Ligging	Prov. Oost-Vlaanderen, Gemeente Zulte, deelgemeente Olsene, Grote Steenweg 13
Lambert 72-coördinaten (m)	(N): X 87305,889 ; Y 181866,434 meter (Z): X 87329,827; Y 181708,448 meter
Kadaster	Afdeling: 2 Sectie: B Percelen: 9R, 7G
Initiatiefnemer	STONE – WEST NV
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	OLS-GST
Type onderzoek	Archeologienota
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H. 2018. <i>Archeologienota naar aanleiding van de uitbreiding van een ambachtelijk bedrijf</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 33, Gent.
Termijn van het onderzoek	7 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog/veldwerkleider Bart De Smaele/erkend archeoloog Hembyse BVBA/erkend archeoloog
Gecontacteerde regiospecialisten	Willy Nachtergaele, Geschied- en heemkundige kring Zulte
Resultaten	Olsenbeek, 20 ^e -eeuwse infrastructuur
Aanbeveling	Geen verder onderzoek
Bewaarplaats archief	Hembyse Archeologie
Van toepassing zijnde Onroerenderfgoeddepot	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van het Provinciaal Erfgoedcentrum Ename
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

1.2 Omkadering van het onderzoek

In de winter van 2018 werd aan Hembyse Archeologie gevraagd een archeologienota op te maken voor de geplande uitbreiding van een ambachtelijk bedrijf aan de Grote Steenweg te Olsene (Zulte).

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het BPA, aanmaakschaal 1:1.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie onderdelen: een privacyfiche (niet publiek beschikbaar), een verslag van resultaten en een programma van maatregelen.

In onderstaand onderdeel wordt gemotiveerd waarom geen verder onderzoek geadviseerd wordt.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het uitgevoerde vooronderzoek is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat dus louter in de vorm van een bureauonderzoek.

Dit bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- er is een inzicht verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, waardoor de potentiële impact op het bodemarchief duidelijk is geworden
- er werd een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er werden controleboringen uitgevoerd, waarvan de data in het verslag van resultaten zijn opgenomen.

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

5

2.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit verschillende elementen.

- Het opbreken van een deel van de verharding van de buitenopslagplaats voor bouwmaterialen
- Het rooien van bomen
- Het bouwen van twee hallen (productiehal en platenhal)
- Het aanleggen van een 'groene parking' en een groenbuffer

Gelet op de mogelijke verstoring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed dienen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische

sites- maatregelen genomen te worden ten einde deze archeologische sites vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

Deze maatregelen worden in §3. *Programma van Maatregelen* besproken.

2.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de alluviale vlakte van de Leie en vlak naast de Olsenbeek, een beek van 3^e categorie die de hoger gelegen gronden naar de Leie afwatert.
2. Het onderzoeksgebied bestaat uit tertiaire sedimenten, die door quartaire sedimenten worden afgedekt. De quartaire sedimenten bestaan uit afzettingen uit de Weichsel (laat-Pleistoceen).
3. De bodemkundige situatie van het onderzoeksgebied duidt op een voormalig akkerland, dat zwaar verstoord is door de aanleg van een buitenopslagplaats (minstens 80 centimeter diep verstoord) en het uitgraven van een vijver in de jaren '90 van de 20^e eeuw.
4. De controleboringen duiden ook op een voormalig akkerland dat sterk onder de invloed van de Olsenbeek stond.
5. Het landgebruik als akkerland kan op basis van het kaartenmateriaal en luchtfoto's worden bevestigd. Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische sporen of structuren binnen het onderzoeksgebied.

6

- **Pleistoceen:** in sedimenten uit het Weichselliaan zijn geen concentraties van archeologische sporen, structuren of artefacten aanwezig.
- **Holoceen:** de alluviale gebieden waarin het onderzoeksgebied zich bevindt zijn ongunstig voor menselijke activiteiten zoals bewoning, begraving, ... Dit sluit de aanwezigheid van sporen en structuren echter niet a priori uit. Maar:
- **20^e eeuw:** de impact van de recente werken op de Holocene sedimenten waarin de sporen van menselijke activiteiten zich zouden bevinden, is zeer groot. Het onderzoeksgebied is voor minstens 4,7% verstoord door de aanleg van een vijver en voor 53,8% tot op een diepte van minstens 80 centimeter verstoord door de aanleg van een buitenopslagplaats.

6. Dit brengt met zich mee dat er binnen het onderzoeksgebied een oppervlakte van 2547,47 m² resteert waar in theorie archeologische sporen en structuren uit het Holoceen kunnen worden aangetroffen. Deze zone is echter vrij versnipperd en de controleboringen hebben aangetoond dat de natuurlijke bodemopbouw door landbouwactiviteiten is aangetast. De beperkte oppervlakte van deze kleinere zones, in combinatie met de erg

verspreide ligging ervan, maakt het echter niet mogelijk om bij een eventueel vooronderzoek met ingreep in de bodem mogelijk aanwezige sporen in een ruimere context te interpreteren. Grondsporen zoals paalkuilen kunnen behoren tot een structuur, maar de kans dat een gebouwplattegrond kan worden afgelijnd en geïnterpreteerd is uitermate klein. Een geïsoleerd spoor met een diepere bewaring, zoals een waterput zou waarschijnlijk niet volledig onderzocht kunnen worden en kan niet aan een nederzetting worden gekoppeld. Dit geïsoleerd spoor zou ruimtelijk “zweven”, bij gebrek aan die ruimere context.

Op basis van deze data kan worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren dus laag is en dat deze niet in een ruimere archeologische context geïnterpreteerd kunnen worden.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Het volledige projectgebied zal door de geplande werken worden verstoord, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen zeer laag is, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch potentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot alle periodes zeer laag is. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

3.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek en de geraadpleegde regiospecialisten is de kans op het aantreffen van aanvullende informatie over het onderzoeksgebied zeer klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting biedt weinig mogelijkheden: grondsporen zijn niet detecteerbaar. De waterverzadigde bodem is niet optimaal voor EM of GPR.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De site is deels verhard, de overige delen zijn grasland. Weinig efficiënt voor het opsporen van sporensites.
Landschappelijke boringen	NEE	JA	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, er zijn controleboringen uitgevoerd.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, de bodemopbouw is ongunstig voor de bewaring van steentijdartefactsites (zowel Laat-Pleistoceen als Holoceen).
Proefsleuven/ proefputten	NEE	NEE	NEE	NEE	Zeer lage kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen. Hoge logistieke kosten voor het gebrek aan kenniswinst aangezien

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
					eventueel aangetroffen sporen niet in een ruimere context geïnterpreteerd kunnen worden.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

3.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

3.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

4 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande uitbreiding van een ambachtelijk bedrijf aan de Grote Steenweg te Olsene, werd door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om het kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging.

Het onderzoek van de aardkundige en fysisch-geografische data wees er op dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied vrij klein is. Het onderzoeksgebied bevindt zich vlak naast de Olsenbeek en bevindt zich in een alluviaal gebied dat pas vanaf de Late Middeleeuwen intensief lijkt te zijn gebruikt. De oudere sporen, bijvoorbeeld uit de Romeinse periode, bevinden zich op zachte hellingen die over de Leie uitkijken, deze hellingen liggen ongeveer twee meter hoger dan het huidige onderzoeksgebied. Wat de oudste sporen betreft kan men stellen dat de sedimenten uit de laatste ijstijd alle voorgaande sedimenten lijken te hebben verweerd en dat tijdens deze laatste ijstijd de mens niet naar de grillige en breed meanderende riviervalleien afdaalde, maar eerder naar de hogere gronden trok, ofwel naar zuidelijker delen van Europa was getrokken. Na de laatste ijstijd brak er een periode van zachtere temperaturen en vernatting aan, in deze periode is het onderzoeksgebied als een slecht gedraineerd gebied langs de -later zo genoemde- Olsenbeek gevormd. Op een gegeven moment, vermoedelijk tijdens de Late Middeleeuwen, is het gebied gedraineerd. Men slaagde er in om greppels aan te leggen en om grote stukken voorheen woeste grond om te zetten tot landbouwgrond en akkerland. Waarschijnlijk is dit ook in Olsene het geval. De bouw van het Kasteel van Olsene, het vermoedelijk in oorsprong 11^e -eeuwse Hof Ter Wallen, domineerde het landschap en het dorp. Om de groeiende graanproductie te kunnen verwerken werden ook molens gebouwd. Het feit dat het onderzoeksgebied naar akkerland is omgevormd, is aangetoond uit cartografisch materiaal en uit de controleboringen. Deze omvorming tot akkerland was nefast voor de bewaring van archeologische sporen uit het begin van het Holoceen. Indien later (vanaf het Neolithicum) activiteiten binnen het onderzoeksgebied zouden hebben plaatsgevonden, zijn de sporen ervan waarschijnlijk verstoord door graaf- en infrastructuurwerken uit de late 20^e en vroege 21^e eeuw. Uit de gekende sonderingen en de luchtfoto's bleek immers dat bijna 60% van het onderzoeksgebied tot op minimaal 80 centimeter onder het maaiveld is verstoord. Dit gebeurde bij de aanleg van de buitenopslagplaats van het ambachtelijk bedrijf en het uitgraven van een decoratieve vijver in het tuingedeelte.

Dit heeft uiteindelijk tot gevolg dat het gebied waarbinnen eventueel vooronderzoek met ingreep in de bodem mogelijk is in eerste instantie niet in een landschappelijk en bodemkundig gunstige situatie ligt, en bovendien ook zwaar verstoord is waardoor slechts een oppervlakte van circa 2500 m² overblijft waarbinnen in theorie archeologische sporen aanwezig zouden kunnen zijn. Indien daar dan ook

archeologische sporen zouden worden aangetroffen, zouden deze te versnipperd zijn om tot enige ware kenniswinst te gaan leiden. Daardoor wordt er dan ook geen verder archeologisch onderzoek binnen het onderzoeksgebied geadviseerd.

5 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 36	Situering van het projectgebied op het BPA	digitaal

6 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het BPA, aanmaakschaal 1:1. ...4

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE